

Fiche 6: Uitwisselingsmethodieken

Speed-date

Materiaal: geen, ev. een dobbelsteen

Zet de deelnemers in duo bij elkaar, recht tegenover elkaar in twee concentrische kringen. Deze duo's krijgen enige tijd (bijv. twee min./persoon) om met elkaar kennis te maken of van gedachten te wisselen rond een bepaalde vraag. Daarna wordt met een dobbelsteen gegooid. De binnenste kring schuift in wijzerzin het aantal plaatsen op dat de ogen van de dobbelsteen aangeeft. Dit kan je een aantal keer herhalen. Op die manier hebben de deelnemers op korte tijd individuele gesprekken met verschillende andere deelnemers over een bepaalde vraag of thema.

 Tip: Deze methodiek kan ook als kennismaking gebruikt worden (zie fiche 2).

Discussie via een banaan

Materiaal: een banaan per deelnemer, schijfgerief (stiften)

Iedereen krijgt een banaan, schrijft zijn naam erop en gaat volgens het principe van speeddating per twee een kort kennismakingsgesprek aan. Na het gesprek wissel je van banaan en laat je je gesprekspartner iets op je banaan schrijven over jezelf. Na het spel zal iedereen op zijn banaan een aantal kenmerken van zichzelf terugvinden. In groep wordt dan elke banaan van elke deelnemers apart afgegaan en door de deelnemer opgegeten.

 Tip: Deze methodiek kan ook als kennismaking gebruikt worden (zie fiche 2).

Stellingen op de grond

Materiaal: papier, schrijfgerief, groene en rode post-its

STAP 1: Leg een aantal stellingen kris kras op de grond en laat de deelnemers die lezen.

STAP 2: Deel de ruimte op in twee, bijv. linkse muur= akkoord, rechtse muur = niet akkoord. Vraag de deelnemers te gaan staan bij de linkse resp. rechtse muur als ze akkoord/niet akkoord zijn met de stelling.

STAP 3: Licht de stellingen verder toe en bediscussieer. Voorzie stoelen zodat men niet de hele tijd hoeft recht te staan.

Variant: Geef de deelnemers rode en groene stickers of post-its die ze op de stellingen kunnen kleven die her en der in de ruimte hangen. Zo zie je meteen wie wel/niet akkoord is.

Bespreken van dilemma's

Materiaal: flap-over, schrijfgierief

STAP 1: Elke deelnemer bedenkt een dilemma. Dit dilemma wordt kort gepresenteerd en eventueel op een flap-over geschreven. Het werkt nog beter als deelnemers vooraf een dilemma hebben meegebracht. Een voorbeeldilemma is bijv.

"Een gezamenlijk gezond ontbijt is een van de pijlers onze visie. Ouders weten dit en bij inschrijving wordt de meerwaarde in de verf gezet (rustig ontbijten, gezond, enz.) en door ouders onderschreven. De laatste tijd brengt een bepaalde ouder haar kind 's morgens zeer vaak binnen, terwijl het kind een koffiekoek aan het eten is. Da's ongezond en bovendien maakt het andere kinderen jaloers."

STAP 2: De groepsleden kiezen een aantal dilemma's uit en geven een volgorde aan om ze te bespreken. Het aantal hangt af van de beschikbare tijd.

STAP 3: De inbrenger geeft een korte toelichting over het dilemma.

STAP 4: Discussie in de groep. Deze wordt afgesloten met een rondje wat ieder zou doen. Dit kan schriftelijk. Als laatste zegt de inbrenger van het dilemma wat hij gaat doen.

STAP 5: Afronding: Wat leren we hiervan? Wat leveren het dilemma en de gevoerde discussie op?

Domino

Materiaal: kaartjes in de vorm van een dominospel

Maak een woordenslang.

Op tafel ligt een zelfgemaakt dominospel waarbij de ogen vervangen zijn door woorden. Elk woord heeft een aansluitend woord op een ander blokje. De persoon met het blokje 'start' begint. Op het andere woord sluit iemand aan. De personen die de aansluitende woorden hebben, stellen over die woorden een vraag aan elkaar.

Variante: Elke speler krijgt vijf dominokaartjes en schrijft er twee dingen over de opvang op. Eén speler begint met een dominosteen in het midden te leggen. De andere spelers proberen hun dominostenen aan te leggen. Ze zoeken naar linken tussen de zaken van de andere speler en datgene wat ze zelf op hun dominostenen schreven. Als ze de dominosteen aanleggen, moeten ze de groep vertellen welke link ze leggen. Die link mag zeer ruim geïnterpreteerd worden. Bijv. een dominosteen met erop "ik ga elke dag buiten met m'n baby's" mag je tegen de dominosteen leggen waar op staat "mijn laatste vorming ging over buitenspel". Wie het snelst al zijn dominostenen heeft aangelegd, is de winnaar.

Comfort-stretch-paniek

Materiaal: krijt

Teken drie cirkels op de grond.

- De buitenste cirkel is de paniek-zone
- de binnenste cirkel de comfort-zone
- de middelste cirkel de stretch-zone.

Je kunt de zones als volgt omschrijven:

- Wat je al kan, wat voor de hand liggend is, bevindt zich in de **comfort-zone**.
- Als je geprikkeld wordt, het als een haalbare uitdaging ziet, kom je in **de stretch-zone**. In deze zone leer je. Je probeert een stap verder te zetten.
- Als je daarin te ver gaat, kom je in **de paniek-zone**. Je voelt stress en wil terug naar de comfortzone. Je grenzen zijn overschreven, het was geen prettige ervaring en je zult het niet nog eens proberen.

Je stelt situaties voor aan de hele groep.

Enkele voorbeelden:

- Praten met ouders over een conflictsituatie.
- Tegen een stagiaire/collega zeggen dat je niet akkoord bent met de straf van een kind?
-

Deelnemers plaatsen zich telkens in één van de cirkels. Dit geeft al een indicatie van wie wat moeilijk vindt. Uitwisseling is vooral nodig over de stretchzone. Hier kan je vooruitgang boeken.

Een transparante terugblik

Materiaal: plastic insteekmapje of transparant, stiften

Zorg voor een plastic insteekmapje of transparant per deelnemer.

Teken hierop twee assen: een 'tijd-as' en een 'inspiratie-as'.

Vraag de deelnemers een curve te tekenen.

Wanneer was hun inspiratie het hoogst/meest gestimuleerd? Wanneer ging het onder nul?

Je kan dit ook gebruiken om een dag in de opvang te bespreken. Wat zijn de topmomenten?

Wat zijn de mindere momenten?

 Tip: Om een groepsbeeld te krijgen kan je achteraf de insteekmapjes of transparanten op elkaar leggen en projecteren.

Wat-houdt-ons-bezig-spel

Materiaal: papier of ganzenbordspel, kaartjes, schrijfgerief, dobbelsteen, zandloper

Op de tafel ligt een groot blad papier of een ganzenbord vol vierkante vakjes met kaartjes op. Op elk kaartje staat een woord (bijv. personeel, knutselen met baby's, buitenruimte, veiligheid, ...).

Elke deelnemer **gooit** beurtelings **met** de **dobbelsteen**.

Wie het hoogste aantal ogen gooit, mag starten.

Hij/zij zet de pion op een vakje aan de rand van het blad en **vertelt** wat hij/zij onprettig of juist boeiend vindt aan het woord dat op het kaartje in dit vakje staat.

De linkerbuur **schrijft op** de keerzijde van het kaartje beknopt op wat gezegd wordt.

De rechterbuur stelt **de zandloper** in.

Op de zandloper is met een streepje een minimumtijd (\pm één minuut) aangeduid. De persoon die aan het woord is, mag maximaal praten tot de zandloper leeggelopen is. Na enkele ronden wordt het spel gestopt.

Vervolgens **kiest** iedereen **twee kaartjes** waarover hij/zij verder wil praten.

Om het thema verder uit te diepen kan je **een schrijfronde** inlassen.

Dit gaat als volgt: De gespreksleid(st)er geeft het thema of de probleemstelling aan. Iedereen schrijft op een blad papier zijn mening, vragen en ervaringen rond het thema. Daarna geeft iedereen het blad aan zijn linkerbuur door. Deze leest het blad en schrijft er bedenkingen of vragen bij. Daarna wordt het blad opnieuw doorgegeven tot het terug op het beginpunt is. Na deze schrijfronde kan iedereen aan de anderen verduidelijking vragen of geven, waarna dieper op bepaalde punten ingegaan kan worden. Deze methodiek leidt dikwijls tot een zeer intens bezig-zijn van de groep. Men krijgt een uitgebreide inventaris rond het thema omdat iedereen vanuit zichzelf vertrekt. Men weet ook vrij vlug wat men aan elkaar heeft in verband met de aangebrachte thematiek.

Opmerking: Het is mogelijk dat deze schrijfronde eigenlijk een gesprek op zich wordt en dat er geen behoefte meer is om in een verder groepsgesprek op de thematiek in te gaan, of dat men liever in duo's verder praat.

Jigsaw

Materiaal: papier, schrijfgerief

Jigsaw is een effectieve methodiek om grote stukken 'inhoud' te behandelen en hier eigen input van de deelnemers aan toe te voegen. Er wordt in twee fases gewerkt, telkens in kleinere groepen.

In **de eerste ronde** wordt een onderwerp behandeld per groep.

In **de tweede ronde** worden deze groepen gemixt waardoor we nieuwe groepen bekomen met telkens één vertegenwoordiger uit elke eerste groep. Hierin vertelt iedereen wat er besproken is in de eerste groepen. Belangrijk is dat in de eerste groepen het onderwerp duidelijk afgebakend is. Na een eerste brainstorm kan je als begeleider **verdiepingsvragen** toevoegen.

Via 'jigsaw' voelt iedereen zich verantwoordelijk en wordt er door iedereen actief nagedacht. Doordat deelnemers moeten rapporteren in een nieuwe groep, neemt iedereen ook best notities van wat in zijn eerste groep gezegd werd. Nadat iedereen de twee groepen doorlopen heeft, is overal ongeveer hetzelfde besproken. Het grote voordeel ten opzichte van rapporteren in de grote groep is dat er veel meer interactie is en kritisch gekeken wordt naar de voorgestelde punten. Doordat iedereen verantwoordelijk is, krijg je ook niet het gekende fenomeen dat alleen de luidste stemmen gehoord worden.

Een voorbeeld:

In het voorbeeld hieronder is de bedoeling om een checklist te bekomen met aandachtspunten en tips bij het organiseren van de vakantieopvang.

Fase 1: Per drie wordt nagedacht over een van de aandachtspunten (eerst vanuit zichzelf, daarna met extra vragen). De ploegverdeling (vijf groepen van drie personen) ziet er zo uit:

- groep 1: AAA
- groep 2: BBB
- groep 3: CCC
- groep 4: DDD
- groep 5: EEE

Na deze fase geeft de begeleider iedereen uit elke groep een nummertje (1,2,3) . In fase twee gaan alle nummers 1, alle nummers 2... samen zitten en vormen op die manier een nieuwe groep.

Fase 2: We vormen drie nieuwe groepen van vijf personen. Iedereen legt in zijn nieuwe groep uit wat er in zijn eerste groepje besproken is. Samen komen ze tot een volledig "draaiboek." Het is de bedoeling dat de nieuwe groepsleden de aangehaalde punten uit de eerste groepjes opnieuw kritisch bekijken en aanvullen. De groepen zien er als volgt uit:

- groep 1: ABCDE
- groep 2: ABCDE
- groep 3: ABCDE

Cadavre exquis

Materiaal: papier en schrijfgerief

Een cadavre exquis is oorspronkelijk een gedicht of tekening dat door meerdere personen is geschreven en waarbij men als volgt tewerk gaat:

De **eerste** schrijver schrijft een versregel op een stuk papier, plooit het papier zodat de eerste versregel niet zichtbaar is en noteert ook het eerste woord van de tweede regel.

De **tweede** schrijver gaat vervolgens verder met dat woord. Ook hij schrijft een woord voor de **derde** schrijver en zovoort.

Die techniek gebruiken we ook om tot uitwisseling te komen rond bijv. een moeilijke situatie in de opvang. Vraag de deelnemers om een situatie te noteren en vervolgens hun eigen reactie te noteren. Die reactie wordt geplooid.

Een tweede deelnemer noteert zijn reactie op de situatie (en kan pas daarna de reactie van de eerste persoon lezen). Dit wordt weer doorgegeven....

Op die manier heeft de eerste persoon (die de moeilijke situatie beschreven heeft) op korte tijd heel wat diverse reacties. Wat is de beste reactie? Waarom?

Brainwriting

Materiaal: papier

Brainwriting is een snelle manier om de kennis van de verschillende deelnemers te benutten.

Zorg voor een blad met drie of vier kolommen per persoon/groep.

Noteer per kolom de probleemstelling bovenaan (bijv. "Hoe kan je moeilijke slapers rustig krijgen?"). De probleemstellingen worden in groep bepaald.

De eerste persoon of groep noteert in elk van de bovenste vakken een idee.

Dit blad wordt doorgegeven naar de volgende persoon of groep.

Die noteren hun idee in het vak eronder.

Dit herhalen we tot het formulier helemaal ingevuld is.

Men bekijkt het eigen oorspronkelijke formulier en haalt daaruit het meest inspirerende idee.

Een voorbeeld van een formulier:

Probleemstelling 1	Probleemstelling 2	Probleemstelling 3
Idee 1	Idee 1	Idee 1
Idee 2	Idee 2	Idee 2
Idee 3	Idee 3	Idee 3
Idee 4	Idee 4	Idee 4
Idee 5	Idee 5	Idee 5

Memory

Materiaal: kaartduo's

Maak een memory met een aantal vragen op (bijv. Wat is een topactiviteit bij baby's?, Wat doe je bij bijtgedrag?, Wat is het leukste moment van de dag in de opvang? Waar heb je een hekel aan?...). Afhankelijk van het soort uitwisseling zal je andere vragen moeten verzinnen. Speel memory. Draait men de identieke kaarten om, geeft men zijn mening over die vraag of stelling. De andere deelnemers mogen pas daarna reageren.

Ter afwisseling kan je er ook gewone memory-afbeeldingen bij steken (bijv. een afbeelding van een goede verzorgingstafel, een leuke boekenhoek, een veilige grootmotorische ruimte,...). Ook de aanvulzinnen van de methodiek hieronder ('Vul aan met...') kunnen erbij gevoegd worden om de memory meer afwisselend te maken.

 Tip: Nog interessanter wordt het als je blanco kaartjes voorziet en de deelnemers eerst vraagt een aantal stellingen of vragen te noteren die ze graag aan de anderen in de groep willen stellen.

Vul aan met....

Materiaal: aanvulzinnen op A4

Zorg voor aanvulzinnen op A4 en leg deze verspreid op de grond.

Laat iedereen rondstappen en twee à drie aanvulzinnen naar keuze nemen en vervolledigen. Achteraf worden deze zinnen verder besproken. De aanvulzinnen kaderen in het thema van de bijeenkomst. Mogelijke aanvulzinnen zijn....

- Het moeilijkste vind ik....
- Het moment dat me het meest bijgebleven is, is...
- Ik waardeerde echt dat....
- Ik wenste dat...
- Wat me heeft verrast is...
- ...

Zakdoeken lezen

Materiaal: papieren zakdoeken

Elke kinderbegeleider krijgt **voor elk opvangkind** een papieren zakdoekje. Op die zakdoek schrijft men de eerste letter van de voornaam van het kind.

Vervolgens legt men de zakdoek zodanig dat je aan de vorm kan zien hoe de kinderbegeleider de kwaliteit van de relatie met de ouder (of kind) aanvoelt.

- Bij een goede relatie ligt de zakdoek open.
- De zakdoek kan half open liggen als ze de ouder nog niet zo goed kennen
- Er kan een knoop in de zakdoek liggen als de relatie echt moeilijk loopt
- De zakdoek kan dicht liggen als je de ouder helemaal niet goed kent.
-

Hierdoor wordt visueel duidelijk dat iedereen een aantal zakdoeken heeft die open liggen, maar ook dat er knopen zijn en halfopen zakdoeken. Dit kan vervolgens **in kleine groep** besproken worden. Mogelijke richtvragen:

- Wat maakt dat de zakdoek open ligt?
- Wanneer is voor jou een relatie goed?
- Wat kan je zelf doen om te zorgen dat de zakdoek open komt te liggen?
- Wat helpt om een goed contact te hebben met ouders/kind?
- ...

Dit wordt **verzameld** op een flap en de tips worden besproken (als antwoord op de vraag "wat kan je zelf doen om een goed contact te hebben met ouders/kind").

Gezinnen in beeld

Materiaal: foto's van diverse gezinssituaties

Verzamel foto's van diverse gezinssituaties (een alleenstaande ouder, een lesbisch koppel, een gezin met adoptiekinderen, een groot gezin, een gezin met twee kinderen,...). Leg de foto's op tafel. Vraag de deelnemers er twee foto's uit de namen via de volgende vragen:

- Welke foto benadert het best jouw ideaalbeeld van een gezin?
- Bij welke foto heb je vragen?

Een antwoord op deze vragen geeft discussiestof om dieper in te gaan op onderliggende waarden en beeldvorming.

 Tip: Interessante foto's vind je bij

- Adriaenssens, P. & Rawoens, W. (2012). *Nesten. Hoe gezinnen echt leven*. Tielt: Lannoo.
- Hillhorst, A. (2003). *Nesten. Het leven van jonge gezinnen in beeld*. Amsterdam: Kosmos-Z&K Uitgevers Lifetime. (zie ook www.nesten.nl)
- Vandenbroeck, M. (2002). *Familie. Een vormingspakket om te praten over gezinnen*. Gent: VBJK-DECET.

 Tip: Deze werkvorm kan ook gebruikt worden om rond andere thema's waarden en beeldvorming te bespreken. Het komt erop de juiste beelden te vinden.

Verdeeltechnieken

... Duo's vormen

Via een **kaartspel**: Laat iedereen een kaart trekken uit een kaartspel. De rode (harten en koeken) aas vormen een duo, ...

Via **stripfiguren**: Geef ieder een kaartje met één deel van een duo op. Men moet nu z'n partner zoeken (bijv. Suske en Wiske, Asterix en Obelix, Jommeke en Filiberke, ...). Enkele afbeeldingen van stripfiguren vind je in bijlage.

Je kan ook **varianten** bedenken. De deelnemers gaan op zoek naar de partner met

- het kaartje waar het tegenovergestelde afgebeeld staat van het eigen kaartje (bijv. een vol glas en een leeg glas, dag en nacht, zon en regen,...)
- een puzzelstuk dat past
- een kaartje dat een geluid samenvoegt (ding en dong, bim en bam, woef en waf,..), een vergelijking aanvult (zo sluw... als een vos, zo fier... als een pauw,...), een attribuut en persoon samenbrengt (de wonderlamp van Alladin, de laarzen van klein Duimpje, de kruisboog van Robin Hood,...)

... Kwartet vormen

Via een **kaartspel**: Laat iedereen een kaart trekken uit een kaartspel. Alle azen vormen een kwartet, enz...

... In groepjes naar willekeur

Via het trekken van een bepaalde kleur **kaart**.

Via het kiezen tussen drie of vier kleuren **snoepjes** met een verschillende kleur van wikkel (bijv. paaseitjes,...).

Via het trekken van een willekeurige kleur van **paperclip** (dezelfde kleuren paperclips kan je in elkaar laten haken).

Via het gebruik van **een puzzel** die terug vervolledigd moet worden.

Via **internet**: Heb je internet ter beschikken kan je groepjes via de 'eenarmige bandiet' (of de fruitmachine) door het lot laten bepalen. Surf hiervoor naar

http://www.classtools.net/education-games-php/fruit_machine/

Voer alle namen van de deelnemers in.

De eenarmige bandiet pikt er nu bij toeval een naam uit.

Die behoort tot het eerste groepje. De volgende persoon behoort tot het tweede groepje, enz... Sfeer verzekerd.